

Перша кров

КУПИТИ

Про книгу

Ця книжка — літературна першооснова історії легендарного Рембо, що підкорив світ у кінематографічній версії. Тут ми бачимо персонажа таким, яким його створив письменник. Примари тяжкої В'єтнамської війни ятрають його душу, і коли шеф поліції містечка, до якого забрів Рембо, вирішує позбутися непроханого гостя, несподівано виявляється: цим він роздмухав вогонь, що охопить усе навколо... Драматична історія про двох відданих служінню людей, чиї зболені душі поринають у необов'язковий конфлікт і не можуть уникнути фатальної розв'язки.

ДЕВІД
МОРРЕЛЛ

ПЕРША

КРОВ

ДЕВІД МОРРЕЛЛ

Моррелл Д.

Перша кров : роман / Д. Моррелл ; перекл. з англ. Б.В. Превір. — Тернопіль : Навчальна книга
— Богдан, 2022. — 232 с.

ISBN 978-966-10-7594-7

David Morrell. FIRST BLOOD

Copyright © 1972 by David Morrell

Introduction copyright © 1990 by David Morrell

A portion of the introduction first appeared as a part of an article by the author in Playboy magazine,
copyright © 1988 by David Morrell

All rights reserved.

З англійської переклав Борис Превір.

Ця книжка — літературна першооснова історії легендарного Рембо, що підкорив світ у кінематографічній версії. Тут ми бачимо персонажа таким, яким його створив письменник. Примари тяжкої В'єтнамської війни ятрять його душу, і коли шеф поліції містечка, до якого забрів Рембо, вирішує позбутися непроханого гостя, несподівано виявляється: цим він роздмухав вогонь, що охопить усе навколо... Драматична історія про двох відданих служінню людей, чиї зболені душі поринають у необов'язковий конфлікт і не можуть уникнути фатальної розв'язки.

*Присвячується
Філіпу Классу та Вільяму Тенну:
кожному — по-своєму.*

ПЕРЕДМОВА

Влітку 1968 року двадцятип'ятирічний я, захистивши дипломну роботу з творчості Гемінґвея і здобувши ступінь магістра американської літератури, вступив в аспірантуру Пенсільванського університету, де взявся писати дисертацію про Джона Барта. Проте моїм справжнім, потаємним прагненням завжди було стати письменником.

Розуміючи, що небагато письменників живуть зі свого ремесла, я вирішив стати університетським викладачем літератури, щоб постійно бути серед книжок і мати час на письмо. Один з моїх старших колег — Філіп Класс, ширше відомий як письменник-фантаст Вільям Тенн, — щедро ділився зі мною порадами стосовно технік письма, наголошуючи, однак, що може навчити лише як, а не про що писати.

Але все ж — про що?

Волею випадку по телевізору мені трапилась передача, яка змінила моє життя, — вечірні новини на каналі CBS. Того задушливого серпневого вечора ведучий Волтер Кронкайт зіставив у випуску дві події, і це справило на мене незникоме враження.

Перший сюжет був про запеклий бій у В'єтнамі. Впрілі американські вояки серед джунглів відстрілювалися від ворожої навали. Кулеметні черги спінювали багнюку, решетили листя на деревах. Санітари повзли рятувати поранених. Вимагаючи авіапідтримки, волав у передавач координати командир загону. На лицах бійців — разючі втома, рішучість і страх.

У другому сюжеті точилася зовсім інша битва. Того спекотного літа американськими містами прокотилася хвиля насильства. Як у нічному кошмарі, на екрані по охоплених пожежами вулицях з автоматами в руках ішли нацгвардійці. Остерігаючись снайперів, що могли чаїтися серед побитих машин і руїн, вони раз по раз ховалися за уламками стін.

Кожна окремо з цих історій засмутила б мене, якби вони не були подані в отакому світлі. На мить мені здалося, що коли вимкнути звук і не чути пояснень репортерів про те, що діється на екрані, то все це можна запросто сприйняти за кадри з того самого репортажу: запеклий бій на околицях Сайгона і заворушення всередині нього. Або ж заворушення в якомусь американському місті і кровопролитна битва на його околицях. В'єтнам і Америка.

Таке зіставлення навело мене на думку написати книгу, в якій В'єтнамська війна в прямому сенсі перенесеться в Америку. Бойових дій на американській землі не було ще від закінчення Громадянської війни в 1865 році. Оскільки Америка буквально роздиралася надвоє через в'єтнамське питання, я подумав, що настала пора для роману, який би показав цей світоглядний поділ нашого суспільства, в подробицях змальовуючи жахіття війни.

За головного героя я обрав ветерана В'єтнамської війни, «зеленого берета». Виконавши низку складних місій і пройшовши полон, він повертається додому, де його нагороджують найвищою військовою відзнакою — медаллю Пошани. Втім, із Південно-Східної Азії він привіз посттравматичний стресовий розлад. Охоплений жахіттями війни, озлоблений байдужістю, а подекуди й ворожістю співвітчизників до жертви, принесеної в ім'я батьківщини, він покине осоружне йому суспільство й подасться в мандри рідною землею. Він відпустить волосся, покине голитись, а всі його позитки вміщатимуться в згорнутий спальник, який він носитиме на плечі. Він стане схожим на того, кого пізніше прозвуть хіпі, й виступить своєрідним символом незгодних.

А зватимуть його... Про ім'я мене питають найчастіше. В аспірантурі серед іншого я вивчав французьку мову. Одного дня, виконуючи домашнє завдання, я здивувався різниці між написанням і вимовою прізвища автора, про якого читав, — Артюра Рембо: *Rimbaud*. А вже за годину, повернувшись із закупів, моя дружина розповіла, що взяла яблук нового сорту — рембо. Зіткнувшись, прізвище поета і назва сорту яблук потужно резонували в моїй голові.

Гаразд, Рембо символізуватиме незгодних, але мені був потрібен і представник режиму. І знову мене несказанно обурили новини, цього разу газетні. Поліція південно-західного містечка затримала групу

мандрівних хіпі. У відділку хлопців роздягнули, обмили зі шланга й поголили — причому не лише бороди, а й голови. Відтак їм повернули одяг, вивезли в пустелю і викинули за пів сотні кілометрів від найближчого населеного пункту. Мені одразу пригадалися кпини, які я чув на свою адресу за недавно відпущені вуса і волосся: «Ти чого не стрижешся? Ти мужик чи баба?». Мені стало цікаво, як повівся б Рембо, якби він після всіх жертв, на які пішов в ім'я вітчизни, відчув на собі приниження, через які пройшли ті хіпі.

У моєму романі представником режиму виступив начальник поліції Вілфред Тіزل. Досита наївшись стереотипів, я хотів ускладнити його образ, наскільки дозволить сюжет, тому зробив його достатньо дорослим, аби годитися Рембо в батьки. Це додало в оповідь тему конфлікту поколінь — надто з огляду на те, що Тіزل завжди мріяв мати сина. Далі я вирішив, що Тіزل буде ще й ветераном Корейської війни, нагородженим хрестом «За видатні заслуги», що статусом поступається тільки медалі Пошани, яка в Рембо. В його образі є й інші грані, які я додав, прагнучи зробити його таким же небайдужим, як і сам Рембо, оскільки коріння поглядів, котрі розривали тогочасну Америку, крилося в щонайщиріших намірах.

Для підкреслення їхньої полярності я вибудував сюжет так, щоб сцени з перспективи Рембо чергувалися з баченням Тізла. Я сподівався, що завдяки такому підходу читач поспівчуває обом, водночас вагаючись, кому віддати перевагу. Хто в цій історії герой, а хто лиходій? Чи вони обидва герої і лиходії водночас? Фінальна сутичка Рембо і Тізла покаже, що в такій конденсованій версії В'єтнамської війни і ставлення до неї в Америці загострення протиборства виліється в катастрофу.

З якої ніхто не вийде переможцем.

Через тяготи аспірантури роботу над текстом я завершив аж по закінченні навчання у 1970-му і після року викладання в Айовському університеті. Після публікації в 1972-му книжку переклали на двадцять одну мову, а згодом за її мотивами зняли знаменитий фільм. На його виробництво пішло ціле десятиліття. Права на екранізацію я продав *Columbia Pictures* ще 1972 року, а через рік студія перепродала їх *Warner Bros.* Ті ж, у свою чергу, перепродали... Словом, упродовж десяти років після публікації моя книжка пройшла три кіностудії,

вісімнадцять адаптацій під сценарій і побувала в руках таких режисерів, як Річард Брукс, Мартін Рітт, Сідні Поллак і Джон Франкенгеймер. За цей час на роль Рембо претендували Пол Ньюман, Аль Пачіно, Стів Макквін, Клінт Іствуд, Роберт Де Ніро, Нік Нолті і Майкл Дуглас. Мій роман став легендою Голлівуду. Як так склалося, що, витративши стільки грошей і праці, виробники не могли зрушити процес із місця?

Частково це пояснюється настроями сімдесятих. В'єтнамська кампанія обернулася для Америки провалом, і в суспільстві панували не найкращі почуття до цієї тематики. Дрібка тогочасних фільмів про В'єтнамську війну (наприклад, «Повернення додому») добре відображає це ставлення. А тоді прийшли вісімдесяті, Рональд Рейган став президентом і пообіцяв повернути Америці оптимізм. Поразка у В'єтнамі почала забуватися.

Саме в той час кінодистриб'ютори Ендрю Вайна і Маріо Кассар, досягнувши певного успіху в Азії, вирішили стати продюсерами. У пошуках проєкту вони натрапили на «Першу кров» і вирішили, що з деякими адаптаціями ця історія зайде глядачам в Америці. І ще важливіше, здобутий за кордоном досвід підказував їм, що в жанрі бойовика фільм стане популярним у всьому світі.

У процесі роботи над сценарієм у сюжет було внесено деякі зміни. Так, місце дії перенесли з Кентукі на північний захід, у район тихоокеанського узбережжя (для уникнення суворої зимової погоди; іронічно, що в один момент зйомки довелося перервати через сильну завірюху). Також Рембо здобув собі ім'я — Джон (як відсилка до популярної військової пісні «When Johnny Comes Marching Home»). А ще його зробили не таким смертоносним, як у моїй книжці. У фільмі Рембо шпурляє в гелікоптер камінь, через що снайпер-недоумок сам випадає з кабіни й розбивається на смерть, а в іншій сцені головний герой в'їжджає на викраденій вантажівці в машину, повну озброєних копів, і відштовхує її на авто на узбіччі. Усього цього немає в книзі. А інших убивств у фільмі не показано. Начальник поліції — типовий сільський бовдур — отримує поранення, проте виживає. А в моєму романі вбивств не злічити. Бо я мав на меті екстраполювати В'єтнамську війну на Америку, тоді як ідея фільму полягає в тому, аби

змусити глядача співпереживати головному героєві, який став жертвою несправедливості.

Однак головної відмінності між книжкою і фільмом могло й не бути. Я мав на меті показати, що в такій війні переможців немає, тому начальник поліції і Рембо обидва мусять загинути. У романі Сем Траутман (його я вигадав як алегорію на Дядька Сема, зробивши офіцером спецбійців, котрий зіпсував з Рембо того, ким він є) зносить своєму підопічному голову з дробовика. Для фільму спершу зняли варіант кінцівки, в якій Рембо вчиняє самогубство, але вона не сподобалася глядачам на передпоказі. Тому творча група поїхала назад у Канаду знімати новий фінал, у якому Рембо вижив. Так виникла можливість для створення сиквелів фільму, які посприяли загальному успіхові франшизи.

Перше продовження фільму, «Рембо: Перша кров-2» (1985), стало міжнародним блокбастером. Як бойовик, він виконував суто розважальну функцію, однак через те, що зачіпав надзвичайно дражливу політичну тему (чи були у В'єтнамі американські військовополонені), викликав суперечливу реакцію (як і третя частина — «Рембо-3», 1988 року, присвячена радянському вторгненню в Афганістан). Однак президент Рейган, схоже, проти такої контрверсійності не заперечував. На одній пресконференції він навіть заявив, що напередодні подивився фільм про Рембо і тепер знає, що робити в разі захоплення заручників терористами. На жаль, для багатьох фільми про Рембо стали символом воєнної політики США — ще й до такої міри, що під час туру в Британію у 1986 році я прикро засмутився, натрапивши в *Times* на заголовок «Американські Рембо бомбардують Лівію».

Хоча до подальших тих фільмів стосунку я не маю, та на кожен із них написав по новелізації, намагаючись надолужити все, що пропустили режисери. Я подумав, що було б важливо нагадати читачам, про що насправді «Рембо» книжковий. У сімдесяті й на початку вісімдесятих моя книга входила в шкільну та університетську програму з літератури по всій країні. Роками я отримував від учителів листи з розповідями про те, як глибоко вразив їхніх учнів роман і його проблематика. Однак до середини вісімдесятих суперечливий імідж, створений фільмами, змусив педагогів відмовитися від вивчення

книги, і більше її в список літератури не включали. Припинили надходити й листи. Втім, я нічого не маю проти фільмів. Рівень екшену в них не йде в жодне порівняння з сучасними бойовиками, а коли відкинути політичні теми, вони багато чим нагадують вестерни або кіно про пригоди Тарзана (у ретроспективі мені навіть здається, що «Рембо-3» аж *занадто* схожий на старі фільми). Водночас цікаво, що з книжки про політичну поляризацію Америки («за» і «проти» В'єтнамської війни) через десятиліття вийшли фільми, які нагнітали не меншу поляризацію («за» і «проти» Рональда Рейгана).

Іноді я порівнюю книжки й фільми про Рембо з двома однаковими потягами, що прямують у різних напрямках. Часом уявляю Рембо як дорослого сина, котрий прагне вирватися з-під батьківського контролю. Нерідко в газетах, журналах, на радіо й телебаченні його ім'я вживають стосовно політиків, фінансистів, спортсменів — будь-кого. У такі миті я замислююсь, що якби не ті вечірні новини по телевізору, якби не Артур Рембо, моя дружина, яблука, Філіп Класс і бажання стати письменником, навряд чи Рембо потрапив би в Оксфордський словник англійської мови.

Рембо. Непростий, гонимий, одержимий — нерозгадана загадка для всіх. Якщо раніше ви тільки чули про нього, але не зустрічали особисто, він знайде чим вас здивувати.

Девід Моррелл

Його звали Рембо. Звичайний на перший погляд молодик, із кошлатою бородою та довгим волоссям, він стояв біля бензоколонки на заправці в передмісті Медісона, що в Кентукі, голосуючи машині, котра саме завершувала там заправлятися. Дивлячись на його недбалу поставу, пляшку кї́ли в руці та скручений спальник біля ніг, навряд чи хтось міг припустити, що вже наступного дня, у вівторок, на цього хлопця полюватиме вся поліція округу Бесолт. І вже далєбі — що в четвер він тікатиме від кентукійської нацгвардії, поліції шести прилеглих округів і гурту місцевих любителів постріляти. Першого дня в цій брудній, подертій подобі годі було розгледіти істинну суть Рембо, а уявити весь подальший жах — і поготів.

А от Рембо, навпаки, одразу передчув біду. І то велику, якщо не пильнувати. Почалося з того, що машина, яку він хотів спинити, мало його не збила. Запихаючи до кишені пачку талонів біля колонки, заправник кинув смішкуватий погляд на сліди паленої гуми в нього під ногами. Коли ж із потоку машин виїхало поліцейське авто й рушило в його бік, Рембо напружився, бо зрозумів: почалося. «Господи, тільки не це знову. Цього разу я не дозволю так просто себе витурити».

На дверях авто був напис: «НАЧАЛЬНИК ПОЛІЦІЇ М. МЕДІСОН». Машина зупинилася біля Рембо, її антена задрижала. Потягнувшись від керма й відчинивши пасажирські дверцята, до нього визирнув полісмен. Офіцер огледів Рембо з ніг до голови: брудні, стоптані чоботи; потерті, латані джинси; синій светр, заляпаний чимось схожим на кров; куртка з оленячої шкіри. Особливо довго його погляд затримався на бороді й волоссі. Втім, насторожило полісмена не це, а щось інше, ледве вловиме.

— Сідай, — наказав він.

Рембо не ворухнувся.

— Сідай, кажу, — повторив полісмен. — Мабуть, жарко стояти під сонцем у такій куртці.

Однак Рембо лише мовчки відпив коли й неквапно огледів дорогу. Відтак повернув голову до полісмена, лишившись, однак, непорушно на місці.

— Хлопче, ти глухий? — гаркнув полісмен. — Шуруй бігом сюди, не зли мене!

Рембо уважно оглянув чолов'ягу так, як той перед тим оглядав його: присадкуватий, пузатий, мішки під очима, щоки в шрамах від віспи, через що схожі на дерев'яні.

— Чого зириш? — гаркнув полісмен.

Однак Рембо продовжив оглядати його. Сіра форма, верхній гудзик сорочки розстібнутий, краватка приспущена, на грудях — пляма поту. Тільки пістолета не роздивився, бо офіцер тримав його з протилежного боку від пасажирського.

— Застерігаю, — сказав полісмен, — я не люблю, коли на мене витріщаються.

— А хто любить?

Востаннє роззирнувшись довкола, Рембо підняв спальник із землі. Сівши в машину, поклав його між собою і полісменом.

— Давно стоїш тут? — спитав поліцейський.

— З годину. Відколи прийшов.

— І стояв би ще бозна-скільки. У нас тут попутників не беруть, особливо таких, як ти. Це заборонено законом.

— Бути схожим на мене?

— Розумний дуже? Я про автостоп. Він у нас заборонений. Скількох наївних водіїв уже так пограбували, зарізали. Зачиняй дверцята.

Рембо неспішно відпив коли і лише тоді виконав наказ. Потому глянув з вікна на вишкіреного заправника, котрий і досі стояв біля колонки. Поліцейське авто від'їхало від заправки й поволі рушило в бік центру міста.

— Не переживайте, — сказав Рембо полісмену, — не буду я вас грабувати.

— А ти смішний. Якщо раптом не помітив, я начальник тутешньої поліції, Вілфред Тісл. Хоч і не знаю, нащо тобі знати моє ім'я.

Проїхали головне перехрестя, коли світлофор якраз перемикався на жовтий. Обабіч вулиці тяглися різні заклади: аптека, зал ігрових автоматів, мисливський, рибальський та безліч інших магазинів. За містом до самого небокраю виднілися гори: високі, зелені, подекуди вже поцятковані дотиком осені.

Перед очима Рембо вершинами гір пролинула тінь хмари.

— Куди прямуєш? — почув він Тізлів голос.

— Хіба це так важливо?

— Ні. Сам подумай: на біса воно мені? Та все ж куди?

— Може, в Луїсвілль.

— А може, й ні.

— Так точно.

— Де ночував? У лісі?

— Так точно.

— Ну, поки що там відносно безпечно. Але коли холоднішає, гадюки залазять у нори на ніч. Тож гляди не прокинься якимось із подружкою, що прилине на тепло твого тіла.

Проминули автомийку, контору головного архітектора й автокафе з великим логотипом «Доктора Пеппера» у вітрині.

— Тільки поглянь на те гидотне кафе, — мовив Тізл. — Відколи його побудували на головній вулиці, тут коїться хтозна-що: підлітки ганяють на машинах, галасують, сміються.

Рембо відпив коли.

— Тебе підвіз хтось із міста? — спитав Тізл.

— Пішки прийшов. Висунувся на світанку.

— Бідолаха. Дай хоч трохи тобі поможу.

Рембо не відповів: знав, що буде далі. Проїхавши місток, авто викотило на головну площу. У правому її куті стояла старенька будівля суду. З решти боків майдан був оточений крамницями.

— А відділок у нас — прямо біля суду, — кинув Тізл, але не спинився.

Перетнувши площу, він спрямував машину вглиб вулиці. Чим далі вони їхали, тим рідшали будинки: спершу ще доглянуті, благополучні, а далі — халупи, перед якими місили калапецю замурзані дітлахи. Начальник їхав усе далі, вгору — на дорогу, що бігла через ущелину, де не було вже жодної садиби, суцільні поля чахлої кукурудзи, що жовкла на сонці. Аж за знаком «ВИ ВІЇЖДАЄТЕ З МЕДІСОНА. ЩАСЛИВОЇ ДОРОГИ» Тізл з'їхав на узбіччя і спинив автівку.

— Нехай щастить, — кинув він.

— І більше не попадайся, — додав Рембо. — Чи як ви там далі кажете?

— Усе правильно. Бачу, ти в курсі, що робити далі, й мені не доведеться витратити свій дорогоцінний час на роз'яснення, чому такі, як ти, нам не потрібні.

Піднявши спальник, що лежав між ними, Тізіл поклав його Рембо на коліна й відчинив пасажирські дверцята.

— До побачення.

Рембо неквапно вийшов з машини.

— До зустрічі, — промовив він, грюкнувши дверима.

— Е ні, — відказав шеф поліції, висунувшись у пасажирське вікно. — Я так не думаю.

Від'їхавши трохи далі, він розвернувся і помчав назад у місто, посигналивши на прощання.

Дочекавшись, поки машина зникне за скелею, Рембо допив колу, пошпурив пляшку в канаву, закинув спальник на плече і рушив назад у місто.

2

Повітря було жирне від паленої олії. Рембо подивився на стару пані за прилавком, що не відривала очей, схованих за товстими окулярами, від його лахів, бороди та волосся.

— Два гамбургери й колу, — замовив він.

— І спакуй йому з собою, — пролунало в нього за спиною.

Заирнувши в дзеркало над стійкою, він побачив, що в кафе, хряснувши за собою дверима, зайшов Тізіл.

— І поквапся, Мерл, гаразд? — додав шеф поліції. — Хлопець страшенно поспішає.

Відвідувачів у залі було небагато: кілька сиділо за стійкою, кілька — за столиками. У дзеркало Рембо було добре видно, як усі припинили жувати і обернули голови до нього. Розряджаючи напругу, Тізіл сперся на музичний автомат біля входу, і всі повернулись до їжі.

Стара пані за прилавком спантеличено схилила голову набік.

— А, Мерл, іще одне: поки готується їжа, можна мені кави? — додав Тізіл.

— Як скажеш, Вілфреде, — відповіла баба, шкандибаючи по кавник.

Рембо не зводив погляду з відображення Тізла, а той — з нього. Біля поліційного значка на грудях офіцера висів ще й знак Американського легіону. «Цікаво, за яку війну, — подумав Рембо. — Для Другої світової замолодий».

Крутнувшись на стільці, він повернувся лицем до Тізла.

— Корея? — спитав Рембо, показуючи на значок.

— Так точно, — стримано відповів Тіزل.

Обидва продовжували свердлити один одного поглядами. Рембо перевів очі на пістолет у кобурі, що висіла в Тізла на поясі з лівого боку. Дивно, але замість стандартного поліційного револьвера він побачив напіваавтоматичний пістолет, а з розміру рукояті припустив, що то дев'ятиміліметровий браунінг. Якимось йому випадало постріляти з такого. Рукоять велика, бо обойма замість семи-восьми куль, як у звичайного пістолета, вміщує тринадцять. З першого пострілу людину не вб'єш, та поранити можна добряче, а ще двома — добити. І навіть після того матимеш десять куль у запасі.

Про себе Рембо відзначив, що Тіزل до всього ще й носить зброю напрочуд вправно. Чолов'яга був не більш як метр сімдесят зросту, тому великий пістолет на поясі такого коротуна мав би виглядати недолуго, однак це було не про Тізла. Крім того, для настільки великої рукояті слід мати великі руки. Поглянувши на долоні начальника, Рембо вразився їхньому розміру.

— Я ж казав тобі не витріщатися, — мовив Тіزل.

Спершись на музичний автомат, правою рукою він відліпив від грудей мокрий комір сорочки. Відтак лівою дістав з нагрудної кишені пачку сигарет, чиркнув сірником, закурив, гикнув і, похитавши головою, попрямував до стійки, з дивною посмішкою оглядаючи Рембо.

— То ти вирішив обдурити мене? — звернувся він до хлопця.

— Не збирався я вас дурити.

— Аякже, не збирався, але все одно взяв і обдурив.

Стара поставила каву перед Тізлом і повернулася до Рембо:

— Який бургер ви будете? Простий чи з витребеньками?

— Га?

— Питаю, вам простий чи з начинками?

— Покладіть туди побільше цибулі.

— Як скажете, — мовила вона і подибала до котлет.

— Авжеж, надурив, — усміхаючись, повторив Тісл. — Обвів круг пальця. — Зиркнувши на обдертий стілець біля Рембо, поліцейський сів. — Ти говорив так розсудливо, що я вже був подумав, наче маєш клепку в голові й легко затамиш, що я кажу. Але ж ні, ти мене надурив і знову приперся сюди. Через це я вже починаю думати, що ніякий ти не розумник. Чи що? От поясни.

— Я хочу їсти.

— Мене це аніскільки не обходить, — відрізав Тісл, затагуючись. Сигарета була без фільтра, тому, видихнувши, він зняв з язика і губ шматочки тютюну. — Такий, як ти, мусив би заздалегідь подбати й узяти з собою харчі — на випадок непередбачених обставин, як оце щойно виникли в тебе.

Він підняв кухлик із вершками, щоб додати до кави, але, заглянувши в нього, скривився від пожовклих плям на стінці.

— Шукаєш роботу? — спитав тихо.

— Ні.

— Отже, робота в тебе вже є.

— Ні. Нема в мене роботи, і я її не шукаю.

— Тоді це зветься бродяжництвом.

— Та звіть це як хочете, мені до сраки.

Тісл щосили торохнув по стійці:

— Стеж за язиком!

Усі присутні повернули голови до Тісла. Обвівши їх поглядом, він усміхнувся, наче показуючи, що жартує, повернувся до стійки й відпив кави.

— Це щоб їм було про що попліткувати. — Усміхнувшись, він знову затагнувся і зняв з язика кілька дрібок тютюну. На тому змінив жартівливий тон на серйозний: — Послухай, я от одного не розумію. Цей твій наплічник, одяг і зачіска. Хіба не ясно, що на цих вулицях ти виділяєшся, як той негр? Уже за п'ять хвилин, як ти сюди повернувся, мої хлопці сповістили мене.

— Чого не раніше?

— Язик, — повторив Тісл. — Я попереджав.

Він збирався сказати ще щось, але стара принесла Рембо наполовину повний паперовий пакунок і промовила:

— Долар тридцять один.
— За що? За оце?
— Ви самі сказали, що хочете з добавками.
— Просто заплати, — сказав Тізіл.
Вона тримала торбину, доки Рембо не заплатив їй.
— А тепер ходімо, — мовив Тізіл.
— Куди?
— Туди, куди я тебе забираю. — Допивши каву за чотири ковтки, полісмен поклав на прилавок четвертак. — Дякую, Мерл.
Присутні провели чоловіків поглядами до дверей.
— Мало не забув, — в останню мить озвався Тізіл. — Мерл, іще одне. Може, нарешті помиєш кухлик для вершків?

3

Шерифова машина стояла перед кафе.

— Сідай, — скомандував Тізіл, відтягуючи мокрий комір. — Зараза, ну й спека, а вже ж перше жовтня. Не уявляю, як ти оце ходиш у зимовій куртці.

— Я не прію.

Тізіл зиркнув у відповідь:

— Аякже.

Він викинув недопалок у стік біля бордюру, і чоловіки сіли в машину. Рембо подивився на людей і автівки, що проїздили повз. Після півтемряви кафе очі боліли від яскравого сонця. Машину проминув чоловік, махнувши Тізілові. Той також привітався, завів двигун і виїхав на дорогу. Цього разу погнав швидко.

Вони проїздили повз господарчу крамницю, авторинок, повз дідуганів, що курили сигари на лавках, і жінок з дитячими візочками.

— Тільки подивись, — сказав Тізіл. — Надворі потепліло, і всі висипали на вулицю.

Рембо було байдуже. Він заплющив очі й відкинувся на сидінні. Коли розплющив, машина мчала дорогою між двох скель у напрямку поля з пожовклою кукурудзою, біля якого стояла табличка «ВИ ВІЇЖДАЄТЕ З МЕДІСОНА».

— Затям собі, — заговорив шериф, — мені не треба, щоб у моєму місті була особа такого вигляду, як ти, і без роботи, бо не встигну я й оком змигнути, як вас сюди напреться ціле кодро. Будете красти в магазинах, грабувати людей, а то ще й наркотиками торгувати. Щоб ти знав, я вже збирався запроторити тебе за ґрати через ті незручності, яких ти встиг мені завдати, але подумав, що такий хлопчина має право на помилку. Просто тобі ще клепки бракує, тож мені доводиться йти на поступки. Та як знову повернешся, я подбаю, щоб тебе посадили всерйоз і надовго. Ти мене почув?

Узявши торбину з бургером і наплічник, Рембо вийшов.

— Я поставив тобі питання, — гукнув Тісл, вистромившись із пасажирського боку. — *Підтвердь, що ти почув мій наказ не повертатися.*

— Я вас почув, — відповів Рембо й захряснув дверцята.

— То роби, що сказано, трясця твоїй матері!

Втиснувши педаль газу, Тісл від'їхав від узбіччя, розсипаючи щебінь колесами, тоді круто розвернувся і, вискнувши шинами по асфальту, помчав у бік міста. Цього разу на прощання не сигналив.

Поглядом провівши автомобіль, доки той зник за вигином дороги, Рембо поглянув на довколишні поля, гори вдалині й біле сонце в ясному небі. Відтак спустився в канаву, сів серед високої трави і відкрив торбинку.

Чорті-що, а не гамбургер. Він просив багато цибулі, а йому поклали одне маленьке кілечко. Помідор тоненький і пожовклий, булка просочилася жиром, а в м'ясі — повно шматків сала. Без апетиту відкусив шматок, прожував, тоді зняв кришку зі стаканця коли, відпив трохи й проковтнув. Пережована маса покотилася в горло одним солодким кавалком. Подумав, що треба приберегти колу для другого бургера, аби хоч якось перебити той смак.

Доївши, він склав стаканчик і обгортки від гамбургерів у пакетик, дістав сірник і підпалив. Мовчки дивився на вогонь, прораховуючи, як швидко той добереться до руки. Тільки коли полум'я обпекло пальці й присмалило волосся на тильному боці долоні, він кинув пакунок на землю, де той згорів дотла. Потому розтоптав рештки ногою і, переконавшись, що торбина догоріла, розтер попіл по землі.

«Господи», — подумав він. Повернувся з війни ще пів року тому, а досі не може вгамуватись і знищує недоїдки, щоб не лишати слідів.

Похитав головою. Не треба було згадувати про війну, бо одразу спливали в пам'яті інші звички, що залишилися звідти: він боявся заснути, прокидався від найменшого шереху і міг спати лише просто неба. Тут же накотив спомин про яму, в якій його тримали у полоні.

— Краще думати про щось інше, — промовив він і здивувався, збагнувши, що розмовляє з собою. — То що робити? Куди йти?

Озирнувшись на дорогу, що тяглася в місто, він прийняв рішення. Підняв спальник, закинув собі на плече і попрямував назад у Медісон.

Спуск до міста з обох боків оточували дерева — зелено-руді. Руде листя росло на гілках, що простягались над дорогою. «Це через вихлопи: вони вбивають їх раніше», — подумав Рембо. Тут і там на узбіччі лежали роздуті, обсиджені мухами трупи тварин, переважно збитих машинами. Спершу смугастий, як тигр, кіт («мабуть, гарний котяра був за життя»), за ним — кокер-спанієль, заєць, білка. Ще одне привезене з війни — здатність усюди бачити смерть. Щоправда, дивився він на мертвих без страху, радше з цікавістю: дізнатися, як смерть застала їх.

Обійшовши трупи тварин, він став біля узбіччя й виставив великий палець, щоб зупинити машину. Його одяг був весь у куряві, довге волосся брудне, кошлате. Жоден водій не бажав зупинитися й підібрати його.

«Чому б не привести себе в порядок?» — подумав він. Дійсно, хіба так важко поголитися, постригтися, почистити одяг? Так би його точно підвезли.

«Тому що. Бритва — одна з тих речей, що займають зайве місце і сповільнюють тебе, а стрижка коштує грошей, які можна витратити на харчі. Та й де голитися? Неможливо ночувати в лісі, а на ранок виходити звідти охайним, як принц».

«Нащо ж ти тоді тиняєшся світом і ночуєш у лісах?»

На цьому його думки забігали по колу, і він повернувся на війну. «Зміни тему, — сказав собі подумки. — Чого б не розвернутись і піти далі? Нащо тобі здалося це місто? Там нічого немає».

«Тому що. Я маю право сам визначати, де бути, і не дозволю нікому вирішувати за мене».

«Проте цей коп набагато чемніший за інших, розсудливіший. Для чого зайве дратувати його? Роби, як він сказав».

«Лише тому що, даючи мені торбу з гівном, хтось при цьому усміхається, я ще не мушу її прийняти. Мені до сраки його чемність. Його справи красномовніші за слова».

«Але ти дійсно схожий на бродягу, від якого очікують самих неприємностей. Шериф правий».

«Я також правий. Так зі мною поводитися вже в п'ятнадцяти містах. Все, годі. Я більше не дозволю випихати себе».

«Чого б тоді не привести себе в порядок і пояснити йому все? Навмисне шукаєш неприємностей? Скучив за пригодами? Хочеш показати йому, чого вартий?»

«Я не зобов'язаний нікому нічого пояснювати. Після того, через що я пройшов, маю на це право».

«То розкажи йому хоч би про свою медаль, про те, якою ціною здобув її».

І думок було вже не спинити. Він повернувся на війну.

4

Тісл чекав на нього. Тільки від'їхав, одразу зазирнув у дзеркало заднього огляду, де побачив хлопця, зменшеного у відображенні. Він стояв нерухомо на узбіччі — там, де вони й попрощались, — і мовчки проводжав поліцейську машину поглядом.

«Чого стоїш, хлопче? — подумав Тісл. — Шуруй звідси».

Але хлопець не ворухився. Так і стояв край дороги, дедалі зменшуючись у відображенні, і не зводив очей з машини. А далі дорога круто пішла вниз, і Тісл більше не бачив його.

«Боже милий, він збирається повернутися, — зненацька усвідомив Тісл, хихикаючи і трусячи головою. — Щоб мені пусто було, він повернеться».

Збочивши в провулок, він проїхав повз ряд дерев'яних халуп, звернув на узбіччя, розвернув авто і став біля перехрестя з головною дорогою, з якої щойно приїхав. Відкинувся на спинку крісла і закурив.

Вираз на обличчі хлопця не давав йому спокою. Він точно збирається повернутися, Тісл був переконаний.

Зі свого місця він мав огляд на всю головну дорогу. Машин було небагато, як завжди у понеділок в обідню пору, тому хлопець навряд чи сховається на дальньому тротуарі за попутними автівками. Тісл продовжував чекати. Провулок перетинав головну під прямим кутом. Дорогою в обидва боки проїздили машини, з дальнього боку тягнувся тротуар, за ним уздовж траси протікав струмок, на тому березі якого колись стояв медісонський «Палац танцю». Минулого місяця його знесли, але Тісл добре пам'ятав, як ще в школі підпрацьовував там паркувальником по п'ятницях і суботах. Якось там майже були провели концерт Хогі Кармайкла, та керівництво не змогло домовитися про гонорар.

Ну і де ж хлопець?

Може, він не прийде? Може, справді пішов геть?

«Я бачив його обличчя. Він точно прийде».

Тісл глибоко затягнувся й оглянув зелено-коричневі гори на обрії. Неочікувано налетів вітрюган, принісши з собою запах прілого листя.

— Тісл — відділку, — сказав він у рацію. — Мені є листи?

Як завжди, миттєво в тріскотінні ефіру почувся голос денного чергового Шинглтона:

— Звичайно, шеф. Я вже проглянув усе. На жаль, від вашої дружини нічого.

— А від адвоката? Чи, може, щось із Каліфорнії без її підпису на конверті?

— І це вже перевірів. Вибачте, шеф, нічого нема.

— Є важливі новини, про які мені слід знати?

— Замкнуло кілька світлофорів, та й усе. Я вже відправив комунальників.

— Ну й добре. Ще кілька хвилин, і буду їхати до вас.

Через того дурня він оце мусить сидіти тут, коли йому треба у відділок — подзвонити їй. Вона поїхала три тижні тому, обіцяла написати, але листа він так і не дочекався. Тепер же йому було байдуже, що він обіцяв не дзвонити. Він це зробить. Може, вона обмірковувала все як слід і передумала.

Хоча це навряд.

Закурив ще сигарету й розгледівся. Подивитися, що він там робить, на ганки повиходили жінки. «Ну все», — подумав він, викинув

сигарету у віконце, завів двигун і поїхав на шосе шукати, куди подався хлопець.

Не побачив його ніде.

«Мабуть, таки пішов, а дивився на мене так, щоб я подумав, ніби він повернеться».

Відтак поїхав у відділок подзвонити, та вже за три квартали знову побачив хлопця. Той стояв на тротуарі, спершись спиною на дротяну загорожу над струмком. Від несподіванки Тісл загальмував так різко, що ззаду в нього в'їхала машина. Переляканий водій затулив рота рукою. Тісл відчинив дверцята свого авто, зиркнув на чоловіка, а тоді попрямував до хлопця, що незворушно стояв там, де й був.

— Як ти так прослизнув, що я тебе не помітив?

— Я фокусник.

— Сідай у машину.

— Не думаю, що мені треба попутка.

— А ти подумай краще.

За машиною, яка врізалася в поліцейську, зібрався затор. Водій стояв посеред дороги, дивлячись на розбиту фару і скрушно хитаючи головою. Тісл не зачинив дверцят, які перегородили собою дорогу і сповільнювали зустрічний рух. Гучно лунали клаксони, з крамниць по той бік дороги визирали продавці й відвідувачі.

— А зараз слухай сюди, — сказав Тісл. — Поки я розберуся з затором, щоб ти вже сидів у мене в машині.

Вони зміряли один одного поглядами, і Тісл пішов до чоловіка, який в'їхав у нього. Той досі розглядав розбиту фару, похитуючи головою.

— Ваші права, страховку й документи на авто, — сказав йому шеф поліції. — Будь ласка, — додав він, зачиняючи дверцята своєї машини.

— Але я не мав часу загальмувати.

— Бо не дотримувалися належної дистанції.

— І ви загальмували різко.

— Байдуже. За правилами дорожнього руху завжди винен той, хто позаду. Ви не витримали дистанцію.

— Але ж...

— Я не збираюся сперечатися, — урвав його Тісл. — Прошу, ваші права, страховку і документи на машину.

Він озирнувся на хлопця, але того, ясна річ, уже й сліду не було.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

КУПИТИ